**Världsnaturfonden WWF**
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Direkt: 08 624 74 12
Fax: 08 85 13 29
Allmänt: info@wwf.se
isak.lodin@wwf.se
**www.wwf.se**

Skogsstyrelsen
registrator@skogsstyrelsen.se

Ulriksdal 9 maj 2021

# Världsnaturfonden WWFs remissvar på Hyggesfritt skogsbruk - Skogsstyrelsens definition

## Inledning

Svenskt skogsbruk har under lång tid dominerats av ett trakthyggesbruk som skapar relativt homogena likåldriga skogar med avsaknad på variation avseende livsmiljöer för arter men även sociala värden. Världsnaturfonden WWF anser därför att det är viktigt att alternativa brukningsformer med en lägre skötselintensitet ökar i omfattning och är positiva till Skogsstyrelsens nuvarande arbete med att driva på för ökad variationen i brukandet. Brist på kunskap och praktisk erfarenhet gör att diskussioner om alternativa brukningsformer ofta präglas av begreppsförvirring, detta gäller särskilt skötselmetoder som på olika sätt skapar olikåldriga och skiktade skogar. WWF är därför också i grunden positiv till Skogsstyrelsens omfattande arbete med att ta fram en definition av hyggesfritt skogsbruk. Utöver att skapa förutsättningar för att följa upp omfattningen av hyggesfritt brukande, kan en etablerad definition förhoppningsvis även bidra till en mer konstruktiv dialog om alternativa brukningsformer.

## Övergripande kommentarer

WWF är dock kritisk till den mycket breda definition av hyggesfritt skogsbruk som Skogsstyrelsen föreslår. Definitionen innebär att hyggesfritt skogsbruk blir ett brett samlingsbegrepp som innefattar allt från lågintensiv selektiv blädning till ett skärmskogsbruk som kan ha en skötselintensitet nära dagens kalhyggesbruk. Denna breda definition kan möjligen användas till att följa upp alternativa sätt att sköta produktionsskog, men lämpar sig inte för uppföljning av andra möjliga mervärden. Inom politiken kopplas begreppet hyggesfritt samman med skapandet av mervärden som kan bidra till våra miljömål. Detta exemplifieras av att Skogsstyrelsen tillsammans med andra myndigheter i Miljömålsrådet i sin årsrapport för 2021 föreslår ett etappmål för hyggesfritt för att gynna en större bredd av ekosystemtjänster i virkesproducerade bestånd och skapa kvalitativa livsmiljöer för hotade arter[1]. Mot denna bakgrund föreslår WWF därför en tydlig uppstramning av begreppet för att kunna leverera mot dessa mål, alternativt att olika ingående hyggesfria metoder förtydligas och följs upp utifrån vilka mervärden dessa kan bidra med. Här krävs en vetenskapligt

[1] Se sida 22-23 i ”Miljömålsrådets årsrapport 2021 – inklusive förslag till regeringen”.

Förtroenderådets ordförande:
Hans Majestät Konungen

Stiftelsens Tf generalsekreterare:
Peter Westman

Registrerad som:
Världsnaturfonden WWF
Org.nr: 802005-9823
Plusgiro 90 1974-6
Bankgiro 901-9746

♻ 100% återvunnet papper

baserad analys av Skogsstyrelsen och andra relevanta experter om vilka avgränsningar som är ändamålsenliga för att hyggesfria metoder ska kunna användas vid uppföljning mot våra miljömål. Om Skogsstyrelsen ändå väljer att gå vidare med den föreslagna breda definitionen utan ytterligare nyansering menar WWF att denna definition inte kan ligga till grund för uppföljning av sociala- eller miljövärden.

## Specifika synpunkter på föreslagen definition och tillhörande rapport

WWF har följande synpunkter på definitionen och beskrivningen av framtagandet i rapporten.

## Definitionen:

- Allmänt: WWF har inga invändningar mot flera av de avgränsningar Skogsstyrelsen använder för att urskilja det hyggesfria skogsbruket. Exempelvis att definitionen gäller i produktionsskog, att eventuella luckor ska vara mindre än 0,25 ha och att volymen ska överstiga 5§-kurvan i skogsvårdslagen (med undantag för föryngringsfasen vid överhållen skärm). För att tydligare indikera att skötseln syftar till att bidra med en större bredd av ekosystemtjänster jämfört med kalhyggesbruket föreslår WWF att ”förstärkt hänsyn” skrivs in i definitionstexten. Exempelvis, ”*Hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär skötsel med förstärkt hänsyn där skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kala ytor.*”

- Föryngringsmetod: WWF anser att det är lämpligt med en definition av hyggesfritt som utesluter skyddsdikning, markberedning och plantering. Detta bör möjligen skrivas in i definitionstexten. Hjälpplantering skulle kunna tillåtas om den naturliga föryngringen misslyckas. Förändringen innebär att hyggesfritt skogsbruk får en tydligt lägre skötselintensitet än kalhyggesbruket vilket vore fördelaktigt för andra skogliga värden.

- Skärmträdens avveckling vid överhållen skärm: WWF anser att höjden på föryngringen då skärmträden får avvecklas ska höjas från 2,5 m. Vi tycker inte motiveringen till sänkningen är övertygande (se på nästa sida).

- Högre hänsynsnivå och högre krav på trädkontinuitet: Ett hyggesfritt skogsbruk enligt föreslagen definition kan liksom ett kalhyggesbruk bedrivas med begränsad hänsyn. Det kan i vissa fall finnas incitament för lägre nivå av hänsyn till exempel färre lämnade evighetsträd vid exempelvis plockhuggning. För att kunna påvisa mervärden jämfört med kalhyggesbruket bör därför hänsynsnivån och kraven på trädkontinuitet i det hyggesfria skogsbruket tydliggöras och höjas. I Miljömålsberedningens rapport presenteras hyggesfritt som ett medel för att bättre hantera målkonflikter i skogen. För att upprätthålla andra nyttor/värden måste kraven på hänsyn och trädkontinuitet vara på en klart högre nivå än vid dagens kalhyggesbruk. Exempelvis, om syftet är att bibehålla eller förbättra renarnas hänglavsbete måste tillräckligt med träd lämnas. Om syftet är att gynna vissa förekommande arter måste tillräcklig med skoglig kontinuitet säkras för de ska kunna fortleva. Och slutligen, om hyggesfritt skogsbruk skall bidra till en ökad förekomst naturvårdsintressanta strukturer så måste fler evighetsträd lämnas och mer död ved

aktivt skapas. Med andra ord ifall begreppet hyggesfritt ska kunna knytas till sådana mervärden måste också kraven på kontinuitet och hänsyn vara högre än vad som föreslås.

## Beskrivningen av framtagandet i rapporten:

- Skogsproduktion värderas över bibehållen skogskänsla: Det framförs i rapporten att tanken med deltagandeprocesserna har varit att framtagandet skulle utgå från ett sociologiskt perspektiv där definitionen ska kunna tillgodose så många perspektiv som möjligt. Denna ansats kan möjligen användas för att tydliggöra sociala upplevelsevärden men kan inte tas som intäkt för miljövärden. När det gäller överhållen skärm innebar arbetet i fokusgrupperna att man bland annat funderade över vid vilken höjd skogskänslan i underbeståndet är tillräcklig för att man ska avveckla skärmträden. Det preliminära förslaget var 5 m vilket sänktes till 2,5 m efter workshopen med skogsskötselspecialister och skogsskötselforskare. WWF menar att man i och med denna sänkning har värderat skogsproduktion över bibehållen skogskänsla. WWF anser också att motiveringen är motsägelsefullt när man å ena sidan motiverar en sänkning från 5 till 2,5 meter av underbeståndet med vad som är ”möjligt rent skötselmässigt”, men samtidigt skriver att kunskapen om skötseln med överhållen skärm är bristfällig. Det innebär att en brist på skötselkunskap avseende alternativa metoder i kombination med en prioritering av snabb tillväxt leder till att man hamnar nära det konventionella kalhyggesbruket. WWF vill se en definition som tydligare beaktar bibehållen skogskänsla och mervärden över hög virkesproduktion. Om praktisk erfarenhet och framtida fältförsök visar att 5 m (eller liknande) är svårt att få till i praktiken kan definitionen anpassas i kommande uppdateringar.

- Bristfällig hänsyn till intressenters synpunkter: Vid överhållen skärm skall minst 25 skärmträd per hektar lämnas kvar när resterande skärmträd avvecklas. Detta är resultatet av en kompromiss mellan upplevelsevärden och produktion där man inte tagit hänsyn till arters krav på skoglig kontinuitet. För att skapa mervärden för biologisk mångfald skulle denna miniminivå behöva höjas (se tidigare kommentarer på sidan ovan). Vidare kan enligt den föreslagna definitionen dessa träd avverkas (med undantag för evighetsträd) när det uppväxande beståndet nått 10 meters höjd. Samtidigt framgår det i rapporteringen från fokusgrupperna att skiktning beskrivits som en viktig komponent för att acceptera överhållen skärm som hyggesfritt bland många deltagare. WWF anser att alla kvarlämnade skärmträd bör lämnas som evighetsträd. Att tillåta avverkning av dem är ett avsteg från principen att försöka tillgodose så många perspektiv som möjligt. Som läsare får man återigen intrycket att en snabb tillväxt värdesatts över andra värden.

- Rennäringens inflytande: Det framkommer i rapporten att man stämt av definitionen med rennäringen men det framkommer inte hur rennäringens synpunkter har påverkat den slutgiltiga definitionen. Här krävs det en tydligare redovisning av hur man beaktat samiska intressen. Exempelvis bör det förtydligas hur många träd som enligt rennäringen och/eller forskning behöver vara kvar för att renarnas hänglavsbete ska kunna upprätthållas efter avverkning. Då kan man exempelvis få en bättre bild av vilka hyggesfria metoder som är ändamålsenliga och i

vilken grad miniminivåerna avseende lämnandet av träd i överhållen skärm svarar upp mot rennäringens behov.

- Bristande expertis vid framtagandet: Definitionen har tagits fram genom att jämka samman fokusgruppsdeltagarnas subjektiva upplevelser av hyggesfritt med vad skogsskötselforskare och experter menar är praktiskt möjligt. Det är också tydligt att expertisen när det gäller skogsskötsel varit högre jämfört med andra viktiga frågor. Om målet med hyggesfritt skogsbruk är att faktiskt gynna en större bredd av ekosystemtjänster i virkesproducerade bestånd så är det inte tillräckligt att ta hänsyn till olika intressenters upplevelser, utan man måste även undersöka vid vilka nivåer olika ekosystemtjänster faktiskt upprätthålls. WWF anser därför att en större bredd av experter bör inkluderas i framtagandet av definitionen, så som experter på rennäring och bevarande av biologisk mångfald. WWF ser dock positivt på att man genom fokusgrupperna haft ambitionen att beakta de upplevelsemässiga/sociala aspekterna på ett uttömmande sätt, även om vi till viss del är kritiska till det praktiska genomförandet (se ovan).

- Uppföljning och tillsyn: Uppföljningen av hur mycket skog som sköts med hyggesfria metoder kommer bli utmanande i allmänhet och i synnerhet utifrån bidrag till miljömålen. Detta kan delvis kopplas samman med att definitionen inte kräver att man faktiskt brukar skogen hyggesfritt, utan endast att skogsägaren har intentionen att göra detta. Tillsyn är ett annat problemområde som inte behandlas i rapporten. Anmälningsplikt saknas för flera hyggesfria skötselmetoder och för mindre hyggen (0,25-0,5 ha). WWF anser att dessa kryphål bör täppas till som annars riskerar att försvåra Skogsstyrelsens tillsyn av 30 § skogsvårdslagen och miljöbalken, som gäller vid alla skogsbruksåtgärder oavsett areal eller metod. Av samma skäl anser WWF att anmälningsplikt bör införas även vid vanlig gallring. Den information som samlas in med en sådan utökad anmälningsplikt kan utgöra grunden för en tillförlitlig och ändamålsenlig uppföljning av användningen av olika skötselmetoder i det svenska skogsbruket. Anmälan bör innehålla detaljerad information om avverkningsmetod (dvs vanlig gallring, kalhuggning eller de olika metoderna inom hyggesfritt skogsbruk), motiv till val av skötselmetod, beståndets olika värden och skogsägarens planerade hänsyn till de dokumenterade värdena.

- Skogsstyrelsens tvetydiga förhållningssätt till hyggesfritt skogsbruk: WWF noterar slutligen att rapportförfattarna på sida 43 skriver att hyggesfritt skogsbruk inte behöver leda till bättre hänsyn till den biologiska mångfalden. Detta är en syn som WWF delar, framför allt med tanke på den nu mycket breda definitionen. Men detta rimmar illa med de faktum att Skogsstyrelsen tillsammans med resten av Miljömålsrådet samtidigt föreslagit ett etappmål om en ökad användning av hyggesfritt. WWF anser att Skogsstyrelsen bör bestämma sig vad målet skall vara med att öka arealen hyggesfritt och därefter anpassa definitionen efter denna målsättning.

För Världsnaturfonden WWF

Linda Berglund
Bitr avdelningschef Skog & Arter

Isak Lodin
Sakkunnig svensk skog